

Talking Point โรค มือ เท้า ปาก

จากสถานการณ์โรคมือเท้าปากในประเทศกัมพูชาที่คร่าชีวิตเด็กกว่า 64 ราย ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา สาเหตุการเสียชีวิตหลักคือเกิดจากเชื้อ เอนเทอโรไวรัส 71 (Enterovirus 71) ซึ่งทำให้เด็กเล็กเป็นโรคมือ เท้า ปาก โดยเชื้อชนิดนี้สามารถเกิดขึ้นได้ในหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ตามขอให้รอผลการสอบสวนโรคทั้งหมดอย่างเป็นทางการ

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันการระบาดของโรคมือ เท้า ปาก อย่างเข้มงวด ยังไม่มีรายงานการเสียชีวิต โดยสถานการณ์ปัจจุบันพบผู้ป่วยโรคมือ เท้า ปาก ทั่วประเทศ ซึ่งหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำโครงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ เพื่อให้ความรู้แก่ บุคลากรโรงเรียนอนุบาล สถานเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการระบาดของโรคอย่างเข้มงวด

เชื้อเอนเทอโรไวรัส 71 เป็นไวรัสชนิดหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดโรค มือ เท้า ปาก จากเชื้อไวรัสหลากหลายชนิด ในประเทศไทยพบเกิดจากเชื้อคอกซากี(Coxsackie) โดยส่วนใหญ่ไม่รุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ซึ่งโรคมือ เท้า ปาก มักพบในเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยส่วนใหญ่มักไม่แสดงอาการ หรืออาจพบอาการเพียงเล็กน้อย โดยเกณฑ์ที่ผู้ปกครองควรเฝ้าระวัง สังเกตอาการดังนี้ 1.ไข้สูง 2.ซึม 3.อาเจียน 4.กระตุกปลายมือเท้า อาการมีไข้ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ ปวดเมื่อย จะปรากฏอาการอยู่ 3-5 วัน แล้วหายได้เอง หรือมีอาการไข้ ร่วมกับตุ่มพองเล็กๆเกิดขึ้นที่ผิวหนังบริเวณฝ่ามือ ฝ่าเท้า และในปาก โดยตุ่มแผลในปากส่วนใหญ่พบที่เพดานอ่อน ลิ้น กระพุ้งแก้ม เป็นสาเหตุให้เด็กไม่ดูดนม ไม่กินอาหาร เพราะเจ็บ อาจมีน้ำลายไหล ในบางรายอาจไม่พบตุ่มพอง แต่บางรายจะมีอาการรุนแรง ขึ้นอยู่กับชนิดของไวรัสที่มีการติดเชื้อ

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้เตรียมพร้อมป้องกันการระบาดของโรคที่เกิดจากเชื้อเอนเทอโรไวรัส 71 โดยดำเนินการรายงานโรค ด้วยระบบเฝ้าระวังโรค โดยสำนักระบาดวิทยา การสอบสวนผู้สัมผัสและค้นหาแหล่งโรค โดยติดตามผู้ป่วยและผู้สัมผัสโรคอย่างใกล้ชิด ในกลุ่มเด็กอนุบาลหรือสถานเลี้ยงเด็กเล็ก การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการป้องกัน เฝ้าระวังโรคด้วยตนเอง รวมถึงการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้แก่บุคลากรหน่วยงานภายใน เช่น สคร.ต่างๆ สำนักส่วนกลาง เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินการเฝ้าระวังและป้องกันโรค

การป้องกันโรคที่สำคัญที่สุดคือ การแยกผู้ป่วยที่เป็นโรคออกจากกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน สถานเลี้ยงเด็ก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แยกเด็กป่วยไม่ให้ร่วมกิจกรรมกับเด็กอื่น เช่น ว่ายน้ำไปโรงเรียน ใช้สนามเด็กเล่น เป็นเวลา 1 สัปดาห์

2. ผู้ดูแลเด็กหมั่นล้างมือบ่อยๆ โดยเฉพาะหลังเปลี่ยนผ้าอ้อม หรือ สัมผัสกับน้ำมูก และน้ำลายของเด็ก

3. ทำความสะอาดพื้น ห้องน้ำ สุขา เครื่องใช้ ของเล่น สนามเด็กเล่น ตลอดจนเสื้อผ้าที่อาจปนเปื้อนเชื้อ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อที่ใช้ทั่วไปภายในบ้าน

4. มีรายงานในเด็กปกติที่ติดเชื้อแล้วไม่มีอาการ อาจมีเชื้อในอุจจาระได้ 6-12 สัปดาห์

คำแนะนำสำหรับโรงเรียน หรือสถานเลี้ยงเด็ก

1. ผู้บริหารต้องมีความตื่นตัว เมื่อมีโรคระบาดเกิดขึ้นควรประสานงานกับศูนย์บริการสาธารณสุขในเขตพื้นที่ เพื่อศึกษาข้อมูล และวางมาตรการร่วมกันในการป้องกันโรค

2. จัดประชุมครู ให้ความรู้เกี่ยวกับโรค รวมทั้งมาตรการป้องกันโรค และควบคุมโรค โดยจัดทำเอกสารเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องในการให้ข้อมูลกับผู้ปกครอง และชี้แจงกับนักเรียน

3. ครูต้องเฝ้าระวัง โดยการตรวจสุขภาพหรือสังเกตนักเรียนทุกคน หากพบนักเรียนมีอาการ ในข่ายหน้าสงสัย เช่น มีจุดหรือผื่นแดงอักเสบที่ลิ้น ตุ่มพองใสที่มีมือ แขน ขา หรือขี้ม มีไข้ ให้รีบแจ้งผู้ปกครองและรับนักเรียนกลับเพื่อพาไปพบแพทย์ตรวจ และแจ้งผลการตรวจให้โรงเรียนทราบโดยด่วน หากผลการตรวจนักเรียนเป็นโรค มือ เท้า ปาก ครูควรจัดบันทึกเป็นรายห้องเรียน

4. ผู้บริหารต้องสั่งปิดโรงเรียนเป็นระดับชั้น เพื่อป้องกันการระบาดของโรคมิให้แพร่หลาย การปิดโรงเรียนควรปิดอย่างน้อย 7-10 วัน

5. แจกเอกสารวิธีการรักษาและให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการป้องกันโรค มือ เท้า ปาก ให้เฝ้าระวัง และให้นักเรียนหยุดเรียนทันทีเมื่อเป็นโรคนี้

6. การปิดโรงเรียน ต้องระดมผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความสะอาด ชีด พ่น ฆ่าเชื้อบริเวณที่โรคระบาด เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องน้ำ โรงอาหาร สถานที่ประกอบอาหาร สระว่ายน้ำ ฯลฯ

คำแนะนำสำหรับผู้ปกครอง หรือ ผู้ดูแลเด็ก

1. ควบคุมดูแลรักษาความสะอาดทั่วไป และสุขอนามัยส่วนบุคคล โดยล้างมือ ฟอกสบู่ให้สะอาดก่อนเตรียมอาหาร ก่อนรับประทานอาหาร และหลังขับถ่ายทุกครั้ง

2. รับประทานอาหารที่สะอาด ปรุงใหม่ ๆ ไม่มีแมลงวันตอม

3. ควรใช้ช้อนกลางในการรับประทานอาหาร ไม่ใช้แก้วน้ำ หลอดดูด ช้อน ขวดนมร่วมกับผู้อื่น

4. หลีกเลี่ยงการคลุกคลี อยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วย แยกเด็กป่วยออกจากเด็กปกติ และให้หยุดเรียนจนกว่าจะหายป่วย
5. หลีกเลี่ยงการนำทารกและเด็กเล็กเข้าไปในสถานที่แออัด หรือที่ ๆ เด็กอยู่ร่วมกันจำนวนมาก หรือเล่นของเล่นร่วมกันในที่สาธารณะในช่วงที่มีโรคระบาดมาก
6. ผู้ดูแลเด็กต้องตัดเล็บให้สั้น หมั่นล้างมือบ่อย ๆ และรีบล้างมือให้สะอาดโดยเร็ว เมื่อเช็ดน้ำมูก น้ำลาย หรือเปลี่ยนผ้าอ้อม เสื้อผ้าที่เปื้อนอุจจาระ
7. ทำความสะอาดพื้น เครื่องใช้หรือของเล่น เด็กที่อาจปนเปื้อนเชื้อโรคอย่างสม่ำเสมอด้วยน้ำยาฟอกขาว (คลอรีน) อัตราส่วน น้ำยา 20 ซีซี ต่อน้ำ 1,000 ซีซี และล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้งหนึ่ง
8. ถ้าพบผู้ป่วยเป็นโรค มือ เท้า ปาก ควรรีบแจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่โดยเร็ว เพื่อดำเนินการควบคุมโรคต่อไป
9. ควรจัดภาชนะ อุปกรณ์ เช่น แก้ว จาน ชาม ช้อน ผ้าเช็ดตัว เบาะที่นอน แยกเฉพาะเด็กเป็นรายๆ ไม่ใช้ปะปนกันโดยเด็ดขาด

สำหรับผู้ที่ต้องการเดินทางไปยังประเทศกัมพูชาหรือประเทศที่มีการระบาดของเชื้อเอนเทอโรไวรัส 71 ควรระมัดระวัง ป้องกัน โดยการรักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลที่ดี ได้แก่ กินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ และดื่มน้ำสะอาด ควรหลีกเลี่ยงนำเด็กเล็ก (อายุต่ำกว่า 5 ปี) ร่วมเดินทาง และหลีกเลี่ยงการคลุกคลีกับเด็กอื่น โดยผู้ใหญ่แม้ไม่มีอาการแสดง อาจนำเชื้อไปสู่บุตรหลานได้